

PER CATALUNYA

Ara, un nou federalisme.

La proposta dels Socialistes de Catalunya

PER CATALUNYA

PSC

INTRODUCCIÓ

El catalanisme polític ha estat un moviment plural com plural ha estat i és Catalunya. Tot i que en alguns moments de la nostra història els demòcrates i els catalanistes hem coincidit amb la defensa d'unes mateixes prioritats nacionals, com per exemple durant el període de l'Assemblea de Catalunya, el catalanisme polític des del seu mateix inici ha estat integrat per visions i concepcions diferents de Catalunya, del futur de la convivència dels catalans i les catalanes i de les prioritats de caràcter econòmic, social i cultural. De vegades s'ha volgut donar una imatge monolítica del catalanisme, però això no correspon a la realitat. Fins i tot, s'ha volgut identificar el catalanisme amb una única tradició política, la de caràcter conservador, en una afirmació que encara s'ajusta menys a la realitat.

El pensament catalanista, i per tant el pensament que defineix els catalans i les catalanes com a membres d'un mateix poble i que proposa uns objectius col·lectius a assolir, pot remuntar-se tan amunt en la història com es vulgui. Però *el catalanisme polític formulat a finals del segle XIX* es compon bàsicament d'una vessant que insisteix en el caràcter progressista, democràtic, liberal, republicà, federal i laic del catalanisme, i d'una altra que ofereix una visió des de concepcions de caràcter més tradicionalista, religiós i conservador.

Des dels seus inicis el pensament catalanista viu aquest doble origen: una orientació progressista, amb una forta petjada de *Pi i Margall* i el seu federalisme, i una altra de tipus tradicionalista fortament influïda per *Balmes*. Una i altra tradició responen a interessos i valors diferents i connecten amb línies polítiques diferents: per un costat el catalanisme és hereu del pensament revolucionari, de les revolucions liberals americana i francesa. *La nació és considerada com una agrupació d'individus lliures i iguals*, que gaudeixen d'uns drets inherents a la condició de persona humana, encara que el seu reconeixement només pugui realitzar-se encara dins d'un determinat àmbit territorial. Els individus han decidit viure plegats a través del pacte o d'un contracte lliure -*la constitució, que expressa l'acord fundacional de la comunitat política per tal de regir la convivència de la comunitat*- tot recollint dos trets essencials dels estats liberals: els drets humans i la separació de poders. La nació és el resultat d'un pacte entre subjectes lliures que acorden la convivència de la manera que creuen més adequada. *La sobirania resideix en els individus*, que passen de ser considerats només súbdits a ser ciutadans, amb drets i deures. És el concepte de nació política i aquesta manera de considerar la nació marcarà a fons el catalanisme progressista des de *Pi i Margall* a *Valentí Almirall*, des de *Rovira i Virgili* a *Rafael Campalans*. *La nació deriva de la voluntat de les persones*.

Al costat d'aquesta tradició n'existeix una altra, hereva del tradicionalisme i que s'identifica amb el pensament contrarevolucionari estès arreu d'Europa, en especial a França i Alemanya. Aquesta tendència de pensament parteix de la idea que *la nació és una realitat*

natural, que s'identifica per posseir un esperit nacional, *que es manifesta en una llengua i comunitat forjada per la tradició i la història*. Les nacions estan vivificades per un esperit que els és propi. Aquest és el concepte de nació cultural objectiva, que no depèn de la voluntat dels individus que hi viuen.

D'aleshores ençà les evolucions han estat òbviament molt grans i les transformacions que ha viscut el catalanisme com a conjunt han estat enormes, molt relacionades amb les que ha viscut Catalunya. La II República és inseparable del Primer Estatut, així com el final de la Guerra Civil amb el triomf dels franquistes significà la seva abolició, juntament amb la de la democràcia i de les llibertats. Al final de la dictadura, el catalanisme va trobar un moment de nova eclosió quan ara fa vint anys, a partir de la tasca d'articulació d'un ampli concepte de catalanisme i democràcia, que s'havia iniciat al voltant de l'Assemblea de Catalunya, s'aconseguien dues fites d'importància cabdal: la recuperació de la Generalitat, sota la presidència de Josep Tarradellas, que entroncava amb la institució supervivent a l'exili, i l'acord del nou Estatut d'Autonomia de 1979. L'any 1980 les primeres eleccions democràtiques al Parlament de Catalunya obriren un nou període per refer la Catalunya malmesa.

Cal insistir en la importància d'aquests aspectes de la formació del catalanisme per recordar el caràcter plural de l'origen del catalanisme polític, en íntima connexió amb aquesta manera diferent de comprendre el país i de configurar la seva identitat. De vegades l'actuació dels catalanistes ha estat coincident, de vegades ha estat enfrontada. La iniciativa, segons les èpoques, ha correspost sempre a un o altre sector. Però sempre s'han influït mútuament i s'han manifestat hereus d'un tronc comú. Les aportacions dels uns i dels altres han esdevingut part substancial del dipòsit compartit de reflexió col·lectiva i d'afirmació d'identitat que les noves generacions han anat assumint com a substrat per tal d'afrontar la resolució dels nous problemes dels catalans i les catalanes i per expressar les alternatives plurals que els defineixen.

Els socialistes i les socialistes ens situem dins del catalanisme i sintonitzem, de manera especial, amb la tradició de Pi i Margall, Almirall, Coromines, Martí i Julià, Seguí, Peiró, Rovira i Virgili, Campalans, Alomar, Comaposada, Maurin, Nin, Cornudella o Serra i Moret. Abans de Pi i Margall i d'Almirall trobem Narcís Monturiol, divulgador del socialisme utòpic d'Etienne Cabet, i promotor del moviment republicà federal i l'intent de la seva Icària. I hi trobem Anselm Clavé, també republicà federal, que organitza les societats corals, molt sovint espais d'expressió de les prohibides societats obreres. Cal recordar encara durant el Sexenni Revolucionari la figura d'en Josep-Narcís Roca Farreres, que propugnarà un catalanisme progressista. Un catalanisme progressista que restarà sempre molt vinculat a les incipients societats obreres i a l'organització del moviment obrer català.

El nostre catalanisme arranca d'aquesta concepció de la nació i de la societat en què el protagonisme correspon a la ciutadania. En ell hi trobem també la formulació d'un altre aspecte que serà decisiu en la definició del catalanisme progressista: *l'orientació federalista*. Ja en aquells moments el catalanisme progressista contemplava l'articulació federal com un projecte per a Espanya.

La tradició del catalanisme popular i integrador continuarà amb figures tan rellevants com Josep Rovira, Josep Pallach, Ramon Fernández Jurado, Alexandre Cirici Pellicer, Pep Jai, Maria Aurèlia Campany, Paco Ramos, Cornudella, entre d'altres. Hem volgut citar aquests noms perquè ens cal rellegir la història del catalanisme polític des d'una perspectiva més global, popular i integradora.

Aquest impuls dels sectors progressistes, obrers, socialistes i demòcrates fou fonamental durant la lluita contra la dictadura franquista i durant els anys de la transició. El catalanisme com a expressió que la defensa dels interessos de Catalunya significa la defensa dels interessos dels catalans i les catalanes va ésser liderat per les forces democràtiques i d'esquerres. *El PSC va tenir un paper decisiu en la formulació del catalanisme polític de la dècada dels setanta i dels vuitanta*. El restabliment de la Generalitat i el retorn del president Tarradellas en bona part es va produir per la insistència i per la voluntat dels socialistes.

No és cert que el catalanisme sigui patrimoni dels conservadors, avui de CiU i en el passat de la Lliga Regionalista. *Hem d'insistir en la tradició popular, federalista, obrera i republicana que ha ofert unes altres visions de Catalunya, i que de fet ha estat pionera del catalanisme polític*. Així mateix cal evitar la confrontació simplista entre les dues concepcions de catalanisme. *Tota realitat nacional és una realitat complexa en la qual s'entrecreuen elements d'una i altra concepció*. En aquests darrers vint anys, però, s'ha produït un decantament del catalanisme polític cap a la tradició més conservadora com a conseqüència de la política realitzada per CiU des del govern de la Generalitat. Aquesta situació ha provocat l'allunyament d'amplis sectors populars del procés de construcció del nostre autogovern.

Compartim amb Vicens Vives que la característica més específica de la psicologia del poble català és "la voluntat de ser". *Ens cal, però, concretar-la*. Hem d'acabar amb les ambigüitats i els essencialismes del discurs conservador que porten a la frustració o no condueixen a res. *Catalunya porta massa anys de victimisme estèril, de confrontacions inútils, de mercadeigs que han afectat profundament la nostra pròpia imatge com a poble*.

Hem de proposar amb coratge i fermesa una altra visió de Catalunya. Hem de refermar la nostra proposta catalanista.

Una proposta que lògicament es troba davant d'uns canvis de gran profunditat. *El fenomen de la globalització ens afecta i ens afectarà cada dia més*. La globalització és una dada de

la realitat, una dada nova però irreversible, i l'aproximació de l'esquerra a aquest fenomen no pot ser de rebuig. El que cal fer és analitzar-lo, veure quins efectes produeix, potenciar-ne els avantatges que pugui tenir des d'un punt de vista progressista i minimitzar-ne els inconvenients. Un món més ampli ens convida a treballar per viure amb harmonia i plenitud, amb tota la gosadia que els canvis reclamen. Ens convida a participar-hi tal com som, amb la nostra identitat, amb la consciència que només una societat sencera, que no oblida cap de les persones o sectors que l'integren, solidària amb tots els seus membres, plural en la seva expressió, pot fer-ho amb garantia de futur. Més que mai, en una etapa de canvi, ningú no pot ésser oblidat per la comunitat de què forma part. La injustícia i la insolidaritat provocarien la debilitació del conjunt. Catalunya té l'exigència d'adaptar-se a les noves relacions d'intercanvi mundial i de "saber viure la globalització"; és a dir, de saber afermar la seva identitat en el nou context. És un gran repte per a un país petit. Però sabem que podem i volem fer-ho.

D'altra banda, la realitat d'una Unió Europea forjada en el darrer decenni és un signe esperançador d'aquesta adaptació al nou marc d'intercanvis. Però caldrà distingir entre l'Europa de tothom, la dels ciutadans i l'antiga Europa, la dels exclusius acords entre estats. *Un dels aspectes més decisius del catalanisme polític es troba precisament en l'articulació del nou procés europeu i en la capacitat dels catalans i les catalanes de cercar-hi un paper rellevant i propi.*

Globalització i realitat europea són dos factors que ens han de permetre superar la vella i paralizadora recerca d'una correspondència exacta entre l'estat i la nació.

Ens trobem vivint ja uns canvis de gran magnitud. *Vivim una veritable mutació de societat.* I la primera responsabilitat de tot governant és situar el país dins el circuit del desenvolupament, no perdre la oportunitat de la revolució tecnològica. Aquesta revolució tecnològica, per altra banda, exigeix una reforma permanent d'estructures i planteja de manera aguda com competir i crear ocupació. La segona responsabilitat dels governants és que la revolució tecnològica es posi al servei de les persones, no les persones al servei de la revolució tecnològica, tot adoptant com a punt de referència els drets dels ciutadans. Els canvis socials i culturals que les noves tecnologies afavoreixen i l'explosió d'una societat de la informació cada cop més mediatitzada però també cada vegada més lliure, demanen una reformulació política que tingui en compte els riscos de la concentració del poder en centres de poder que no es basen en la legitimació i el control democràtics, però que a la vegada es faci ressò de les possibilitats esperançadores d'una participació ciutadana més intensa que aquests nous instruments provoquen.

La Catalunya del segle vinent viurà dins un món cada vegada més interdependent. *La nostra proposta catalanista ha de permetre desplegar la nostra identitat pròpia i afavorir que Catalunya tingui un paper més actiu en la construcció d'un món més just i lliure.*

La proposta catalanista del PSC és configura a partir de tres eixos:

. *Catalanisme és autogovern.*

. *Catalanisme és integració i cohesió social.*

. *Catalanisme és federalisme, un projecte per a Espanya i per a Europa.*

1. CATALANISME ÉS AUTOGOVERN

L'element central del catalanisme polític és la voluntat d'autogovern del poble de Catalunya. El fet nacional s'expressa per la voluntat del poble de Catalunya de constituir una comunitat política diferenciada que decideix en última instància per si mateixa sobre els aspectes fonamentals de la seva identitat col·lectiva. És aquesta la característica essencial del catalanisme modern. Som una nació perquè avui i aquí els ciutadans i les ciutadanes de Catalunya volem ser-ho i aquest fet es tradueix en l'aspiració a autogovernar-nos a través de les nostres institucions. Això significa tenir l'ambició d'eixamplar el màxim possible la nostra capacitat per decidir per nosaltres mateixos en els diferents camps de l'activitat pública i reforçar la identificació del poble de Catalunya en les seves institucions d'autogovern.

Tota realitat nacional és una realitat complexa. *El que afirmem és la primacia de l'autogovern com element constitutiu del fet nacional. Això vol dir que la nació és allò que expressa la voluntat dels ciutadans i les ciutadanes.* No és el poble que està al servei d'una idea de Nació abstracta, sinó la nació que està al servei del poble. Però vol dir alguna cosa més. Vol dir que el catalanisme es mesura sobretot pels graus d'autogovern que puguem assolir. El vigor i la força de la realitat nacional catalana està en relació, abans que res, amb la capacitat que tinguem per decidir per nosaltres mateixos sobre les qüestions que fan referència a la nostra vida col·lectiva. Des d'aquest punt de vista, les relacions Catalunya-Espanya i la inserció precisa de Catalunya dins l'Estat Espanyol és una qüestió central del projecte catalanista, perquè, ara juntament amb Europa, és el marc on caldrà adequar el nostre nivell d'autogovern.

Cal que siguem conscients que l'element essencial que tenim plantejat en el futur del nostre país no és la qüestió abstracta de la sobirania. En un món d'interdependències, allò que cal és enfortir i precisar els continguts polítics del nostre autogovern, en llenguatge i conceptes propis de la realitat sociopolítica del segle XXI i molt particularment en la perspectiva institucional i coherent de la construcció europea. *Estem, de fet, en un procés de reformes, de recomposicions i de renúncies de sobirania.*

El debat central de la sobirania avui no radica a assenyalar qui pot exercir-la plenament, és a dir, quin és l'àmbit territorial que en té la potestat, en última instància, per constituir-se en comunitat política i, per tant, per decidir la seva existència independent o la seva integració dins d'altres realitats polítiques. Aquest no és el debat central perquè de fet formem part de realitats polítiques plurinacionals, en les quals ja no hi ha la concentració exclusiva del poder nacional en una sola instància de govern. Des d'aquest punt de vista, la capacitat de decisió, i si es vol la sobirania, és compartida pels diferents nivells de govern. Les dues qüestions essencials que hem de decidir són, per una banda, quina és la distribució territorial del poder polític a què nosaltres aspirem i, per altra, com es fa conciliable

l'existència de diferents realitats nacionals amb la integració de totes elles en sistemes polítics descentralitzats.

Si l'element essencial del nostre catalanisme és l'ambició d'autogovernar-nos, la determinació dels continguts polítics de l'autogovern esdevé la qüestió central. És en aquest punt on el federalisme és un punt central de referència. *El federalisme ens ofereix el millor model en què inspirar-nos a l'hora de decidir quins són els continguts de l'autogovern de Catalunya*, tenint en compte que aquest autogovern haurà d'exercir-se en un marc polític complex caracteritzat per l'existència de diferents nivells de govern (l'europeu, l'estatal, el català, el local) i en el qual cada un d'aquests nivells disposarà d'uns determinats graus de poder polític.

Més endavant ja entrarem en el federalisme; però cal insistir en el fet que el federalisme ens interessa més per la qüestió dels continguts polítics de l'autogovern que no per la qüestió de la sobirania. Des d'aquest punt de vista, a més, tampoc ens seria fàcil trobar punts comuns entre els països federals

Nosaltres hem d'afirmar la vigència del pacte constitucional com un pacte, tant entre ciutadans com entre territoris, que suposa una afirmació i una doble renúncia. L'afirmació que democràcia i autonomia estan indissolublement unides a Espanya, i en concret que l'autonomia de Catalunya ha anat sempre lligada a l'existència de democràcia a Espanya. La renúncia de la democràcia espanyola a imposar a Catalunya un Estat centralista i unitari, i la renúncia de Catalunya a la reivindicació de la independència. En aquest context, l'objectiu essencial del catalanisme ha de ser més el de reforçar i ser ambiciós en els continguts de l'autogovern que no el de plantejar el debat de la sobirania.

Com recordàvem en la introducció, el catalanisme polític és plural. El catalanisme és el denominador comú de diferents formacions polítiques que, amb plantejaments diferents quant a model de societat i a projecte nacional, comparteixen en canvi una mateixa voluntat per a fer efectiu l'autogovern de Catalunya. El caràcter plural del catalanisme no significa que hi hagi d'haver diferents projectes catalanistes. Significa, per contra, que no totes les formacions catalanistes pensen el mateix respecte a la manera de resoldre els problemes bàsics de la societat catalana. Per això, *la confrontació política entorn dels temes programàtics i de model de societat ha d'anar acompanyada per la voluntat de cercar una unitat bàsica de les forces polítiques catalanistes respecte a les qüestions que fan referència als continguts polítics de l'autogovern, tot i reconeixent les diferències derivades dels models diferents de configuració de l'Estat*. El fet que aquest autogovern vulgui ser exercit per a aplicar polítiques diferents -i fins i tot contradictòries- no vol dir que les forces catalanistes no puguin tenir un interès comú a aprofundir l'autogovern al màxim. *Respecte a les qüestions que fan referència a l'autogovern cal assolir el màxim nivell d'unitat*. Aquesta unitat és complementària del caràcter plural del catalanisme, precisament perquè el

catalanisme no és patrimoni de cap formació política en concret, sinó de totes les formacions catalanistes en conjunt.

La vida política catalana no estarà plenament normalitzada mentre el tema central de la discussió interna entre les formacions polítiques de Catalunya continuï estant vinculat a les qüestions que fan referència a l'autogovern. Aquests temes són bàsics, certament. Les relacions Catalunya-Espanya i el contingut polític de l'autogovern seran durant molt temps encara el tema central del catalanisme, tot i que no haurien de ser temes de confrontació sinó més aviat d'acord. La línia divisòria dins de la política catalana ha de situar-se sobre les qüestions de programes i polítiques, sobre la forma concreta d'exercir aquest autogovern per opcions polítiques de signe diferent, no sobre l'abast i el contingut de l'autonomia. De fet, però, des de l'any vuitanta la vida política catalana ha estat marcada per aquest debat.

Hem assistit a la voluntat d'apropiació del catalanisme polític per part d'una sola força política, i això ha situat el debat polític a Catalunya entorn de la qüestió del catalanisme. Aquesta situació no és la desitjable. La història ens passarà la factura dels intents de CiU d'apropiació partidista del catalanisme. Això no ha fet cap bé al país. CiU ha renunciat als objectius de país per propòsits partidistes. *Ha tendit sistemàticament a excloure del camp del catalanisme aquells que no compartien els seus plantejaments de partit.*

L'autogovern no pot ser excloent, sinó que ha de ser integrador. No només per una raó de principi, sinó també per tal de poder-lo reforçar i aconseguir que arrelhi al màxim en el si de la societat catalana. Un catalanisme basat només en els aspectes lingüístics i culturals corre el risc d'excloure dels seus plantejaments una part important de la societat catalana, que no té el català com a primera llengua. Dir que per ser catalanista cal expressar-se en català i estar impregnat de la cultura catalana és excloure avui del catalanisme el 50% de la població. És, doncs, afeblir la causa que es pretén defensar. El nostre autogovern es veurà reforçat el dia que hi estiguin a favor i el sentin com a seu (i per tant participin en els processos electorals) els ciutadans de Catalunya que no s'expressen en català però que veuen en l'autogovern la manera d'exercir els seus drets i de defensar els seus interessos. Per això és important subratllar l'estret lligam entre el catalanisme i l'autogovern, en una doble perspectiva: per una banda, l'autogovern permet la defensa dels interessos de tots els catalans, més enllà de la seva procedència cultural; per l'altra, *ofereix la possibilitat de desenvolupar un projecte comú de país en el qual la identitat cultural es va construint dia a dia com a resultat de la dinàmica social i de l'ambició, i té la voluntat d'assegurar la continuïtat dels elements lingüístics i culturals que ens ha legat la història.*

La realitat, però, és complexa. L'autogovern és una qüestió d'interessos, però també de sentiments. *La nació és l'autogovern, la voluntat col·lectiva de ser; però és també un conjunt de símbols i elements intangibles amb els quals ens sentim identificats amb major o menor grau.* Tota realitat nacional construeix el seu propi relat articulador. Està clar que aquesta realitat és, en molt bona part, la reconstrucció interessada d'una determinada

història, en la qual uns fets són ignorats i altres destacats, d'acord amb uns determinats propòsits. Però el fet cert és que acaben adquirint vida pròpia. I que no hi ha poble, ni país, ni nació, sense uns signes d'identitat nacional que l'uneixen, el cohesionen, li donen una perspectiva de conjunt, permeten que tingui força al món, que valgui i sigui alguna cosa. Els elements d'identitat, i entre ells els culturals i lingüístics, no els podem, doncs, oposar a l'autogovern com a fet fundacional de la realitat nacional. El que hem de fer és evitar que siguin elements excloents i segregadors; i convertir-los, en canvi, en factors de síntesi i d'agregació.

2. CATALANISME ÉS INTEGRACIÓ I COHESIÓ SOCIAL

Catalunya ha estat sempre un país de pas, un passadís per on han desfilat i en el qual han restat gent i cultures diverses; i, a causa d'aquesta condició de terra de frontera, ha estat també un país sotmès a pressions bèl·liques successives. Tot plegat ha generat, al llarg dels segles, dues característiques bàsiques del seu temperament col·lectiu: la permeabilitat; la capacitat d'acollida i d'integració de la diversitat, i la resistència contra la invasió assimiladora, la voluntat de romandre com a poble. Així ho explica Jaume Vicens Vives. I afegeix: "Som fruit de diversos llevats i, per tant, una bona llesca del país pertany a una biologia i a una cultura de mestissatge". Per això, la xenofòbia no ha adquirit mai carta de naturalesa a Catalunya, no ha quallat mai en res de significatiu.

Algunes veus d'esquerra de principis de segle, que s'oposaven tant a la dreta catalana i a algunes derives tradicionalistes com a l'actuació divisora del lerrouxisme, ho havien formulat amb contundència. Pere Coromina havia dit: *"No som els fills d'una sola sang"*. I el socialista Rafael Campalans en feia una bella afirmació de present i de futur, amb unes paraules que han figurat en el projecte del socialisme català des de la seva unificació: *"Catalunya no és solament -com voldrien alguns- la geografia i la història passada. És sobretot aquest deler regenerador que s'encomana a tots els homes que hi viuen, és a dir, aquesta voluntat d'història futura. No és la història que ens han contat, sinó la història que nosaltres volem escriure. No és el culte als morts, sinó el culte als fills que encara han de venir."* En un breu eslògan, l'Assemblea de Catalunya va fer d'aquesta voluntat integradora un crit multitudinari: *"Som i serem un sol poble."*

En els grans països receptors de fluxos immigratoris (EUA, Canadà, Austràlia), no és fins als anys seixanta que comença a obrir-s'hi camí aquesta concepció pluralista i integradora. Fins aleshores, hi havia dominat un altre model: l'assimilacionisme. La ciutadania plena no es guanyava sense l'abandó de les pròpies senyes d'identitat i sense la total supeditació al patró establert prèviament com a necessari; se n'ha dit "l'angloconformitat". A partir dels anys setanta, la creixent pressió en favor del pluralisme cultural es generalitza i, amb ella, l'exigència del dret a la diferència (nacional, d'origen migratori, de gènere...). Així acabarà deixant-se enrera el model assimilacionista envers el fet immigratori i es reconeixerà el dret de tothom a mantenir els seus signes d'identitat i a associar-se amb aquesta finalitat.

El camí fet des d'aleshores, amb encerts i derives, ha posat de manifest, en els països de referència, la cristal·lització de dues ortodòxies oposades i socialment molt negatives. D'una banda, la pervivència de la vella ortodòxia tradicionalista, en versió uniformadora -assimilacionista- o en versió exclouent -"apartheid". D'altra banda, una nova ortodòxia: l'ortodòxia del multiculturalisme incondicional que propugna la "separació en la igualtat", l'amanida inconnexa. Es tracta, aquest darrer, d'un exasperat zel diferenciador que, en nom dels interessos dels "diferents", obre dinàmiques de contrasocietat, és a dir, d'automarginació, amb la qual cosa coincideix paradoxalment amb els objectius del

tradicionalisme excoent. Aquest multiculturalisme incondicional, de fet, ignora la mobilitat del procés social i tracta de congelar les coses, reduir-les a foto fixa, perpetuar-les. *Enfront d'això, cal afirmar sense equívocs que la diversitat es reconeix però no es projecta. Projectar la diversitat és organitzar la segregació.*

Els sectors progressistes dels països en qüestió estan afirmant una tercera posició que coincideix plenament amb el model integrador que entre nosaltres hem batejat amb el nom de "societat gresol". *Es basa en dos conceptes fonamentals: primer, el ple reconeixement de la diferència; segon, un fort disseny unitari, comunitari i integrador.* Els drets de ciutadania han d'alliberar-se de motlles culturals rígids. Entre nosaltres, per exemple, ha de considerar-se catalana tota expressió cultural que hagi arrelat a Catalunya, vingui d'on vingui. Certament, no és aquest el criteri que avui separa la cultural tradicional autòctona i la immigrada; la primera conduïda per la Conselleria de Cultura i la segona per la Conselleria d'Afers Socials. Cal afegir a aquest reconeixement una potent acció unitària i integradora, contra tota deriva separadora. *Hem de dir no a la cristal·lització de les diferències, hem de dir no a la compartimentació en realitats estanques. La fusió, la construcció d'una identitat comuna, és un objectiu inexcusable, perquè la nostra concepció de les coses passa per l'existència d'una societat cohesionada, perquè sabem que només en aquest terreny poden créixer i estendre's la llibertat, la justícia i la igualtat.*

Aquest procés de fusió que considerem imprescindible no comporta un dibuix final preestablert. El resultat depèn sempre d'un procés de selecció social de les matèries primeres identitàries que hi concorren i que és imprevisible en els seus resultats. Entre tots aquests ingredients, la mitjana de la gent va produint uns determinats decantaments en favor d'aquells que els resulten més útils, més satisfactoris respecte de les seves necessitats.

És evident, però, que l'assumpció d'aquest model dinàmic pels respectius segments socials reclama la visualització d'algunes poques garanties bàsiques que esdevenen pressupòsits del procés, mínims prefixats, objecte del consens social que ha de quallar a l'inici del procés. *A Catalunya, aquests mínims haurien de ser, d'una banda, la garantia que el procés està certament obert a la diversitat, sense restriccions, inclosa la diversitat i llibertat lingüística com a valor de present i de futur; i, d'altra banda, la garantia que el català, la llengua específica del país, serà salvada, esdevindrà causa comuna de tota la ciutadania.* Aquestes són condicions bàsiques a partir de les quals tots els segments socials han de participar confiadament en el procés, han de lliurar-se sense recances a la recreació de la identitat col·lectiva de Catalunya, *a la reactivació del vell gresol català.*

La cultura democràtica comuna està cridada a ser un desencadenant, un catalitzador, d'aquest procés de fusió. No va costar gens, en la transició democràtica a Catalunya, que els catalans nascuts a Andalusia entenguessin de seguida com a patrimoni seu l'herència política de la Generalitat republicana, del president Companys... I no era menys cert que molts catalans autòctons sentien García Lorca o Blas Infante com a propis en el combat

comú contra el franquisme. Símbols, fets, fesomies d'origen divers, projectes de futur, valors democràtics i progressistes, s'unien en un mateix impuls col·lectiu, en una mateixa significació democràtica, transformadora, catalanista. Aquest és un element decisiu en la reactivació de la Catalunya-gresol: els valors, la cultura democràtica com a realitat comuna.

La Catalunya dels anys trenta va ser això. L'impuls social i polític que va culminar en la República i que va inspirar l'obra de la Generalitat va tenir aquest doble ingredient: impuls comú i integrador, projecte transformador. Catalunya, en l'imaginari col·lectiu català -i fins i tot internacional-, va aparèixer com la suma dels millors ideals, una causa que s'ho valia, una causa que molts podien fer seva. Catalunya va ressorgir amb gran força. Així va ser com el gresol català va funcionar plenament.

Va passar el mateix amb les grans mobilitzacions dels darrers anys del franquisme, als setanta. L'esquerra catalana en general i després la unitat socialista en particular en van ser el desencadenant i canalitzador. *El nou PSC sorgit de la unitat socialista i revalidat per les urnes com a primera força política esdevenia l'expressió d'un nou impuls transformador i integrador a Catalunya.* Aquesta realitat conjurava definitivament un perill ben present aleshores en la ment de tots: la reedició de qualsevol nou intent lerrouxista. Aquesta havia estat una de les raons de ser del procés d'unitat socialista a Catalunya, ara ja una gran fita guanyada: haver assegurat, en la transició democràtica, la unitat civil del nostre poble.

A partir dels anys vuitanta, es produiria la gran frenada: amb la victòria electoral del catalanisme conservador, tenia lloc un desplaçament decisiu del centre de gravetat del catalanisme, situat fins aleshores en els segments populars de la nostra societat, en part autòctons, en part immigrants. Ara requeia en els segments mitjans i alts. Així, el catalanisme oficial -i la imatge de Catalunya que se'n despenia- generava una visió cofoia i abrindada, a la mida de certs sectors mitjans; mentre que, amb l'altra mà, feia d'expendedor de passaports de demòcrates i catalanistes pels sectors provinents del vell règim. Això, acompanyat d'una concepció del país culturalment tradicionalista i acompanyat també del brutal anatema conservador contra els socialistes, va allunyar del catalanisme sectors molt actius en l'etapa anterior i va arraconar un ampli segment social cap a l'atonía i l'abstencionisme. Això va comportar un greu alentiment, quan no l'estancament, del procés de socialització política i nacional que hi havia en curs. *Aquest és el gran cost nacional del període conservador al govern de la Generalitat.*

Catalunya necessita un nou període d'impuls social, que només pot basar-se en un nou projecte. Un projecte transformador cap a majors cotes d'igualtat entre la ciutadania, cap a una més gran cohesió social, a partir del qual el gresol català s'ha d'activar plenament, amb el reconeixement de la diversitat, de manera integradora, cap a una realitat comuna de futur. La viabilitat nacional de Catalunya depèn d'aquesta reacció social. Cal que Catalunya torni a ser el compendi de les millors causes, un país pioner, obert i integrador.

La cohesió social esdevé un factor essencial del nostre projecte catalanista. Ens cal una distribució de la riquesa i la cultura més equilibrada. Cal que el creixement econòmic pugui arribar a tots els sectors de la societat i a tots els racons del país.

A Catalunya, constatem amb especial preocupació l'erosió del sistema educatiu i l'abandó de l'escola pública catalana durant l'etapa del govern de CiU. L'educació ha de convertir-se en la primera prioritat de les polítiques catalanistes. El catalanisme progressista confia en el valor cívic de l'educació, alhora que comprèn l'abast social que la caracteritza. La igualtat d'oportunitats com a acció equilibradora i la millor preparació com a acció inversora.

La cohesió prové també de la participació, de les conviccions democràtiques de la societat. Per això el nou valor de la proximitat, que acostava els poders públics a la ciutadania, serà sens dubte fonamental per a sostenir una política que compti amb el suport cívic necessari. D'aquí que el catalanisme progressista tingui en la seva arrel el concepte del municipalisme, una tradició basada en la confiança, en el reconeixement mutu de ciutadans i governants i en el respecte institucional que ara, amb el valor de la proximitat, es renova en la certesa que el màxim acostament de les decisions no sols incrementa l'eficàcia sinó que també esdevé un factor de cohesió mitjançant la participació cívica.

En la nova societat de la informació, aprendre a créixer també és aprendre a competir, en un món estretament comunicat que intercanvia mercaderies i alhora idees. La capacitat innovadora i l'esperit creatiu de les societats determinen l'eficàcia en la competència i també permeten nous reptes. La cadena consecutiva fóra aquesta: un país més participatiu és més responsable, o sigui, més lliure. Un país més lliure és més creatiu i això li permet guanyar nova confiança per emprendre amb més èmfasi l'afany participatiu. En aquest cicle, el màxim rendiment es dona quan hi ha el gruix suficient com per emprendre els grans canvis que impulsen les transformacions a més llarg termini.

Una societat més lliure i responsable, més innovadora i alhora més segura, per la confiança obtinguda en ella mateixa més que no en l'exercici mandrós de dipositar la confiança en lideratges asfixiants, *és una societat més cohesionada*, on les diferències se salden en les accions equilibradores, on la necessitat de llibertat i la voluntat d'igualtat tendeixen a un desplegament paral·lel. *En aquesta combinació rau justament la força del progressisme.*

3. CATALANISME ÉS FEDERALISME

Com ja hem insistit al llarg del document, el catalanisme polític no és un moviment monolític, unívoc; sinó que, al contrari, una de les seves característiques més marcades és la seva varietat de tendències. No és reductible a una classe social, a una ideologia, a un programa polític. Té, ja ho hem vist, si més no, un element definidor comú a tots ells: la lluita en defensa de la personalitat de Catalunya i del seu autogovern. És també un moviment que demana o exigeix la reforma democràtica de l'Estat espanyol perquè la seva visió de les Espanyes és antagònica amb el centralisme. Tot i que el catalanisme, per la seva pròpia exigència de l'autogovern, és autonomista. Dins del catalanisme autonomista hi trobarem tot un gran corrent que és federalista. Al seu costat hi trobarem el catalanisme regionalista, que procedeix de les tradicions del foralisme tradicionalista.

A finals d'aquest segle el federalisme és, potser encara més, un aspecte decisiu del nostre projecte catalanista.

Fins ara hem vist com, pel catalanisme de progrés, l'autogovern, per una banda, i l'integració i la cohesió social, per una altra, esdevenen els dos objectius essencials de la nostra proposta. El tercer objectiu, que a més de lligar-los els articula, és el federalisme.

El federalisme és, avui més que mai, la clau que ens obre la porta al model de la nostra relació política amb Espanya i amb Europa; i, a més, és la manera més positiva i més democràtica d'articulació dels poders polítics i d'aproximar-los als ciutadans i a les ciutadanes.

El federalisme és, en primer lloc, un pacte d'individus en llibertat

El federalisme, alhora que és un sistema d'articulació dels estats o de les regions dins d'un Estat, és també un criteri d'organització social democràtica que té com a idea fonamental la prioritat de l'individu. La persona posseeix tota la seva llibertat i únicament cedeix aquella part de la seva llibertat que vol entregar; a més, decideix a qui vol entregar-la, i no l'entrega mai a un sol poder, sinó que la pot distribuir entre els poders que cregui oportuns.

En aquest sentit el federalisme és també una actitud, una sensibilitat, una manera de forjar la convivència en llibertat. Aquesta concepció de la llibertat individual, estructurada a partir del radicalisme democràtic del segle XIX, contempla la Constitució com un pacte entre subjectes. En aquest pacte els individus conserven el poder personal que volen i, aquell que entreguen a la comunitat, l'organitzen de tal manera que mai no puguin concentrar-se tot en una única institució o en un nivell polític.

Aquesta és la idea de fons del federalisme. No n'hi ha prou amb la divisió de poders de l'Estat entre el Legislatiu, l'Executiu i el Judicial. Cal una divisió vertical de poders entre

l'individu, el poder local, el poder regional, el poder nacional.. L'Estat-nació no és el resultat necessàriament d'un acte únic de disposició de llibertat de tots; ho és únicament en un dels nivells de comunitat en què un accepta integrar-se.

Per tot això, en aquest moment d'articulació del procés de construcció europea el federalisme esdevé clau per una doble raó: *per un costat, perquè permet l'articulació i la reforma de la sobirania dels estats membres i, per un altre, perquè és l'instrument que permetrà una nova manera de relació dels poders per fer-los més democràtics i més propers als ciutadans i a les ciutadanes*. L'aposta per una Europa unida, que estimula un sentiment de pertinença més ampli, és complementada amb un rol dels estats que el principi europeu de subsidiarietat assegura. A la vegada, s'aferma una acció paral·lela de "devolució", des d'aquests esglaons intermedis, cap a les regions i als municipis. Aquesta Europa de la unió enforteix els valors de proximitat i de participació: el federalisme es convertirà en l'instrument per adequar-los. Per això mateix, més que una reforma del concepte de sobirania, *el federalisme suposarà un nou impuls al concepte de ciutadania, vers una Europa dels ciutadans i les ciutadanes en la qual estats, nacions, països tinguin el seu grau de responsabilitat i protagonisme col·lectiu.*

El nostre "*catalanisme federal*" convoca a la construcció d'un projecte per a Catalunya, per a Espanya i per a Europa des del catalanisme polític progressista. En lloc de l'ús i abús de les situacions conjunturals, que ha convertit les relacions polítiques emeses des de la més alta institució de Catalunya en un estira i arronsa interessat, hi ha una altra actitud del catalanisme que suscita més esperança que la migrada visió dualista i victimista. Hem d'acabar amb les maneres provincianes i estèrils de relacionar Catalunya amb la resta de l'Estat i amb la Unió Europea. *Hem d'acabar també amb les visions ambigües, sovint contradictòries, que demostren, de fet, la inexistència d'un projecte per a Espanya i per a Europa des del catalanisme conservador.* Aquest tipus de política està resultant molt negativa per a Catalunya i per a la percepció que es té de Catalunya a l'exterior.

Un pas més endavant en el pacte constitucional

Ens trobem en una nova situació que ens demana un pas més endavant en el pacte constitucional per avançar en la consolidació d'una Espanya plurinacional, democràtica, federal. Vint anys després de la Constitució, Espanya ha canviat molt. Amb la Constitució hem acabat amb aquell Estat centralista, unitarista, autoritari que només perdura en les actituds personals d'alguns governants. Hem aconseguit anar desplegant una reforma en profunditat del vell Estat centralista. La Constitució de 1978 consagra un model d'organització territorial del poder polític que pretén respondre alhora a un doble repte: per un costat, resoldre el problema històric de l'articulació territorial d'Espanya, i per l'altre, proposar l'aproximació dels centres de decisió política a la ciutadania. Estableix un model obert, dinàmic i flexible, que permet perfectament la lectura federal de la Constitució i que

ha ajudat a la transformació d'un Estat molt centralitzat tot impulsant l'Estat de les autonomies.

La Constitució espanyola de 1978 ha fet possible una autonomia molt satisfactòria, en la seva aplicació més amplia. En general el Tribunal Constitucional ha demostrat una i altra vegada que la Constitució és un paraigua protector de l'autonomia i no només dels poders centrals de l'Estat.

Però per a continuar en el desplegament federal de la Constitució, cal un nou pacte constitucional que permeti aprofundir al mateix temps l'actual transformació de l'Estat de les autonomies, el procés d'unitat europea i les reformes democràtiques a partir dels principis de la subsidiarietat, de la proximitat i de la transparència.

Ens interessa ésser actius amb el nostre projecte hispànic, naturalment des de la nostra concepció d'aquest projecte, des de la nostra interpretació constitucional lleial i generosa al mateix temps. Ens interessa participar i decidir. De fet, com més participem, millor anirem. Això els socialistes i les socialistes ja ho vam entendre, i practicar, durant la transició.

Si volem anar endavant és necessària la nostra total imbricació en la consolidació i aprofundiment de l'estat autonòmic per tal d'anar-lo conduint cap a criteris federals. Cal anar perfeccionant el nostre autogovern -i el dels altres- i molt especialment s'han de trobar les fórmules en matèria de coordinació i presa de decisions.

L'actual govern de la dreta no pot ocultar els seus orígens ideològics en una concepció unitarista i redemptora d'Espanya, però la conjuntura ha forçat fins i tot aquests sectors reticents a la realitat plurinacional a l'adopció d'unes conviccions autonomistes més o menys versemblants. A més a més, els corrents del federalisme europeu també fan possible nous punts de vista en la política espanyola. Aquesta nova situació convida a l'acabament definitiu de les polítiques basades en recels o en el contrajoc d'intercanvis sempre provisionals, perquè les actituds favorables a l'autonomia són un bon camí per a avançar més graus de proximitat del poder polític a les persones.

El federalisme més sincer parteix del reconeixement de les diferències. Catalunya expressa el seu caràcter nacional a partir de la història, la llengua, la cultura, el dret i la política. Aquest indispensable reconeixement de les diferències ha de suposar també que els ciutadans i les ciutadanes de Catalunya tinguin els mateixos drets que altres ciutadans de l'Estat; és a dir, han de poder comptar amb el mateix finançament per als serveis bàsics i amb la proximitat elegida en la gestió dels afers públics.

Tot i que hi ha raons històriques no gaire llunyanes que podrien alimentar la malfiança o l'acritud, i malgrat el soroll minoritari, però efectiu, que prové d'actituds hostils, *el catalanisme té l'obligació de liderar des de Catalunya la recomposició històrica d'aquests*

sentiments, per participar amb lliure responsabilitat en les garanties d'una Espanya plurinacional, democràtica, federal i europea.

El catalanisme progressista ha de substituir un model basat en influències, tal vegada punyents, però massa sovint mesquines o febles, a causa dels dèficits d'inici, per un compromís ferm amb el manteniment i aprofundiment de les llibertats democràtiques d'Espanya, molt més ara que s'endevinen voluntats regressives i es lesionen principis establerts des de fa temps.

La coexistència en llibertat a partir d'una societat que s'organitza lliurement ens porta al concepte alemany de *bundestreue* traduït com a *fidelitat a l'esperit federal, lleialtat federal o confiança federal*.

La confiança constitucional aplicada al sistema polític espanyol és un element de primer ordre ja que l'estructura de l'Estat espanyol té totes les característiques essencials que la doctrina sol exigir als estats federals. Per un costat, estructura l'exercici del poder polític a través de l'organització de dos ordres: un de comú i un altre d'organitzat a través d'ens territorials que gaudeixen de poder legislatiu sobre les competències que li han estat atorgades en els estatuts respectius. Per l'altre, estableix una garantia constitucional de l'autonomia concretada en el control de constitucionalitat de les lleis realitzat pel Tribunal Constitucional. La Constitució és el marc que permet l'encaix dels actors polítics i la seva interpretació permet una visió plural, flexible i dinàmica del sistema polític. La confiança constitucional significa l'acceptació del pacte constitucional, lluny d'una idea jeràrquica de lleialtat; significa la plena acceptació solidària de la pluralitat i de les diferències a partir d'un pacte constitucional compartit i dinàmic.

Cal anar a fons amb la federalització de l'Estat de les autonomies

S'obre una etapa del *federalisme de les propostes i de l'acció*. Cal concretar les propostes. En aquest sentit, cal recordar els cinc punts bàsics de la proposta federalista del PSC, en els quals hem insistit des de fa uns anys i que hem anat desplegant:

Primer. El federalisme com a sistema de distribució de competències entre l'Estat i les comunitats autònomes. Nosaltres apostem clarament pel desplegament de les transferències encara pendents per tal de facilitar d'aquesta manera l'exercici de l'autogovern.

Segon. Completar la reforma en profunditat de l'Administració de l'Estat que afecti tant els serveis centrals com els perifèrics.

Tercer. La reforma en profunditat del Senat. Apostem per un Senat federal que sigui una veritable cambra de representació territorial de la realitat plurinacional de l'Estat. El Senat és l'espai on s'ha de confeccionar i manifestar amb autenticitat i de forma representativa i

entenedora la confiança federal. El Senat federal haurà d'esdevenir la cambra de primera lectura en tots els assumptes relacionats amb la realitat autonòmica i l'espai privilegiat de pacte entre els governs de les comunitats autònomes. Serà també el marc idoni de reconeixement i de protecció dels fets diferencials de la realitat plurinacional d'Espanya.

Proposem un Senat més reduït compost per representants dels parlaments autònoms. Un Senat on pugui expressar-se també de manera normal el pluralisme lingüístic de l'Espanya plurinacional.

Quart. Ens cal un nou model de finançament autonòmic. El PSC ja ha presentat la seva proposta. Una proposta que es fonamenta en els principis d'autonomia i suficiència financera, de corresponsabilitat fiscal i solidaritat interregional, a partir dels següents eixos bàsics: igualtat dels ingressos per habitant, incorporació de la sanitat al model general, autonomia financera i corresponsabilitat, diversificació dels tributs (l'anomenada cistella d'impostos), suficiència, solidaritat, transparència, trencament amb els sistemes de discriminació, gestió participada dels impostos, oficina de seguiment financer al Senat i suport a l'administració local. Tot això en un marc fiscal federal que tindrà com a tasca inicial recalcular els recursos de cada Comunitat Autònoma per poder així garantir la seva suficiència i igualtat en la prestació dels serveis.

Cinquè. Reforçar el paper de les corporacions locals en la nova estructura de poder territorial. La "proximitat municipal" esdevindrà un factor decisiu en els processos de cohesió social i de legitimació política. Governar la globalització significarà aproximar el poder polític al ciutadà desplegant a fons el principi de subsidiarietat.

I el federalisme és també la nostra proposta per a Europa

La construcció d'Europa és vista des de Catalunya com allò que és bo per tots els europeus però especialment pels catalans i les catalanes. A més de sumar tots els arguments en favor de la unitat europea com ho fan arreu, nosaltres hi afegim la convicció que la dimensió europea pot ser el desllorigador de les nostres expectatives col·lectives. *Hem de ser conscients que el nostre futur és Europa.*

L'objectiu és ben senzill: es tracta que Catalunya pugui encaixar en la política, l'economia, la societat i la cultura europees amb tota comoditat i amb una garantia de la seva identitat. Catalunya un país de rang europeu. ¿De quina manera? Mitjançant la relació indirecta -que li procura l'Estat- i a través de la relació directa que ofereix ja, encara que de manera incipient, el moviment regional europeu institucionalitzat.

En la relació indirecta, cal aprofitar plenament el paper que l'Estat espanyol pugui jugar en matèria comunitària. S'han de perfilar competències, definir les regles de la coordinació autonòmica en matèria europea: conferències sectorials, observador comunitari, decisions

vinculants o no, el paper del Senat, la legislació estatal o autonòmica, representació de la Unió Europea, institucions europees en territori espanyol, etc. Cal que les decisions que es prenguin es facin en una orientació federal.

No oblidem en cap moment que *Espanya és, pel seu pes específic, una magnífica porta d'entrada a Europa*. Hem de saber aprofitar-ho però, sobretot, hem de voler aprofitar-ho.

Després hi ha la relació directa amb Europa, en l'àmbit del que podem anomenar -perquè així ha estat batejada- la política regional europea. És a dir, *l'acció que Catalunya pot menar en tant que regió -nosaltres en diem nació o nacionalitat- dins la Unió Europea*. Aquesta acció pot tenir tres eixos:

Un és l'accés directe que la normativa comunitària permet en quant a programes, subvencions o fons de desenvolupament. Accés que caldrà anar ampliant en el futur.

El segon és la pertinença als òrgans de representació del món regional europeu dins les institucions de la UE. Per començar, el Comitè de les Regions, que augmentarà la seva força en el futur, sense cap mena de dubte, tal vegada fins a ser una segona cambra europea de caràcter territorial. Aquesta possibilitat és més real del que sembla i preveiem que al mig termini contemplarà la seva existència.

En tercer lloc, hi ha l'organització i associació del regionalisme europeu que arriba força més enllà dels actuals límits geogràfics de la UE. Aquest món de poders territorials, nacionals, regionals, locals, ha de ser el gran impulsor d'una construcció europea que tingui en compte les realitats culturals, ètniques i nacionals que constitueixen la diversitat europea. La unificació la faran els estats, no cal donar-hi més voltes, però les realitats sub-estatsals han de promoure que el resultat de la unificació sigui plural, respectuós amb les diferències i la diversitat que hi ha en la realitat social i cultural europea i que n'és una de les seves riqueses.

Proposem una Europa que sigui més un Estat plurinacional que una nació pluriestatal. La nació europea no sabem si existirà mai: l'Estat europeu és possible ja. Pensem en una Europa respectuosa amb una nació com Catalunya, que vol contribuir amb tota la il·lusió del món a l'edificació d'una nova Europa unida, pacífica, pròspera i justa.

La complexitat de l'Estat autonòmic i de la construcció europea només es pot resoldre des dels criteris federals, que són els més eficaços, els més respectuosos i els més democràtics ja que són la garantia que Europa respectarà el pluralisme de la seva diversitat cultural i política.

Per tot això, *el federalisme es converteix, alhora, en l'eix vertebrador del nostre projecte d'aproximació del poder polític als ciutadans, i en el sistema per a trobar una solució estable i dinàmica a la relació de Catalunya amb Espanya i Europa. El nou federalisme de*

l'acció i de la subsidiarietat ofereix unes perspectives per a obrir una etapa d'aprofundiment democràtic de les institucions polítiques i per a cercar un marc estable de desplegament del nostre autogovern de manera pròpia i solidària.

4. Per un catalanisme ciutadà, federal i de progrés

A cada període històric li correspon la formulació del seu projecte catalanista que ha de ser compartit amb il·lusió per la majoria de ciutadans i ciutadanes. L'esgotament d'idees del catalanisme conservador que ha estat hegemònic en la fase constituent de l'autonomia catalana i l'exhauriment lent però inexorable de la seva capacitat paralitzant, *desvelen la necessitat d'aquest altre projecte de catalanisme i desvetllen les esperances d'un canvi possible. Només depèn d'allò que cadascú faci per a tothom.* El govern actual de Catalunya, i molt especialment des de la seva presidència, és un fre real al desenvolupament d'aquests canvis possibles.

El canvi de segle i de mil·leni no significa un traspàs mecànic cap a una societat diferent; però és ben cert que en coincidència casual amb el calendari estem vivint una etapa transformadora que és intensa i sovint es manifesta amb un ritme trepidant. El segle XXI és el temps immediat que ens toca viure, una època de profundes transformacions que han fet molt més que insinuar-se i que tenen encara uns marges molts amplis per a la concreció. Que les relacions ciutadanes es repleguin en l'egoisme individual o que, pel contrari, es decantin cap als valors del progrés i de la solidaritat universal, no és una incògnita atzarosa sinó un interrogant que només la suma d'actituds personals sabrà respondre. Els ciutadans i les ciutadanes del món tenen ara moltes més possibilitats que en períodes anteriors d'esdevenir els autèntics protagonistes de les transformacions futures. Per això la política, entesa com l'expressió de la convivència civil, reprèn nous valors i adquireix una importància més rellevant, més immediata i propera.

La Catalunya del segle vinent, per tant, tindrà un paper més o menys actiu en la construcció d'un món més just i solidari segons quina sigui la voluntat dels catalans. Catalunya es podria adormir en la petita satisfacció dels reptes assolits, en el somni del que podríem ser però no ens deixen; o, pel contrari, emprendre amb vigor i decisió una nova etapa que es compromet amb el conjunt de la humanitat i que adopti Catalunya com a punt de partença, com a experiència concreta de participació en el món.

El catalanisme conservador està col·lapsat. El seu projecte exhaurit. No té ni la força ni la empena per a respondre als nous reptes del proper mil·leni.

El catalanisme de progrés ha de liderar la il·lusió de futur del país del segle XXI.

És l'hora del catalanisme ciutadà, federal i de progrés

Del catalanisme ciutadà que cercarà noves maneres d'aproximar la política i que afavorirà noves maneres de participació. Que concreta el seu compromís genèric amb els interessos de la nació catalana amb un compromís més directe amb els interessos de tots els ciutadans i ciutadanes de Catalunya.

Del catalanisme federal que convoca a la participació efectiva d'un projecte per a Espanya i per a Europa. Que substitueix un model d'influències tal vegada efectives a curt termini però mesquines si el que volem és un compromís ferm amb el manteniment i aprofundiment de les llibertats democràtiques a partir d'un federalisme explícit i diferencial i que se sosté en la confiança de la lleialtat responsable, o sigui, lliure.

I del catalanisme de progrés, que prioritza la integració i la cohesió. Un projecte polític progressista que ofereix la proposta de polítiques concretes que responguin al dret del treball i que a la vegada adaptin les possibilitats que les noves tecnologies ofereixen a la realitat d'un país on es treballi més i millor. Un projecte d'esquerres inseparable de la proposició de mesures concretes que situïn al primer nivell de les prioritats la igualtat, l'educació i la cultura, la justícia i la transparència de les institucions, respecte del medi ambient i el territori, la solidaritat i la pau.